

folk/ed. Derg, 2021; 27(1): 349-352

Kitap Tanıtımı/Book Review

Beyaz Güzel Bir Boşluk*

Emine Ayan**

Sanatçı ve araştırmacı kimliğiyle tanınan Metin Turan, çok yönlü kişiliği ile yazın dünyasına katkı sunan bir isimdir. Turan'ın 2019 yılında raflardaki yerini alan kitabı *Beyaz Güzel Bir Boşluk*, yazarın çeşitli etkinliklerde sunduğu ve dergilerde yayımladığı edebiyat konulu on altı yazısından oluşan düşünsel bir derleme niteliğindedir.

Eser, Ahmet Kutsi Tecer'den Cahit Külebi'ye, Ceyhun Atuf Kansu'dan Niyazi Akıncıoğlu'na, Yaşar Kemal'den Talip Apaydın'a, Adalet Ağaoğlu'ndan İnci Aral'a uzanan yazınsal bir düzlemde Türk edebiyatının tanınmış simalarına ilişkin geniş bir yelpaze sunmaktadır. Bunun yanı sıra eserde gelenek ve Türk şiiri, göç edebiyatı, Türk ve Rus edebiyatları, mitoloji ve folklor, halk kültürü ve popüler kültür gibi meselelere dair çeşitli yazılar yer almaktadır.

Kitabın ilk yazısı “Romantik Tarihçilikten Halkçı Folklorculuğa Bir Mecbur Anlatıcı: Yaşar Kemal”, Turan'ın 2016 yılında Yaşar Kemal adına düzenlenen bir sempozyumda sunduğu bildiri metni olup yazının İngilizce versiyonu - kitabın son kısmında yer verildiği üzere- makale olarak da yayımlanır. Folklorun Türkiye'deki ve Batı'daki tarihsel konumunun milliyetçi bir minvalde işlendiğine işaret eden Turan, yazısında bu bağlamdaki folklorik çalışmalarına yer vererek kültürel birikimini ortaya koyar. Yaşar Kemal'in eserlerinde folklorun sanatsal yaratıcılık ile yoğrulmuş canlı bir malzeme oluşuna vurgu yapan Turan, söz konusu tezini bilimsel kriterler çerçevesinde okurla buluşturmak noktasında başarı sağlar. Yaşar Ke-

* Metin Turan (2019) Ankara: Ürün Yayınları. ISBN: 978-605-2117-87-3, 206 sayfa.

**Bu kitap tanıtım yazısı Emine Ayan (Çukurova Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü. Arş.Gör.) tarafından hazırlanmıştır. eayan333@gmail.com. ORCID 0000-0003-2132-5587 / CC BY

mal ve folklor ilişkisinin irdelendiği, yazarın folklorik çalışmalarının örnekleriyle sergilen- diği yazıda sistematik bir fikrîsel bütünlük dikkati çekmekle birlikte yazıdaki alt başlıkların bağlamsal akışı yer yer sekteye uğrattığını belirtmek gerekir. Sözelimi yazıda bağlamsal bütünlük açısından “‘Angaje’ Yazarlık, Yaşar Kemal ve Folklor” başlıklı bölümde irdelen- mesinin daha uygun olacağı düşünülen kimi görüşlere “Romantik İklimden Sınıfsal Tercihe” başlıklı bölümde yer verilir. Turan’ın bu tutumunu bir kusurdan ziyade çok yönlü düşünsel zenginliğinin bir izdüşümü olarak değerlendirmek mümkündür.

“Yazınsal Gelişim ve Toplumsal Değişim Bağlamında Adalet Ağaoğlu Öykücülüğü” başlıklı ikinci yazısında Turan, modernist Türk edebiyatının başat yazarlarından biri olan Adalet Ağaoğlu’nun öykücü kimliğine ışık tutarak yazarın toplumcu gerçekçilikle hesap- laşan marjinal sesine vurgu yapar. Ağaoğlu’nun toplumsal gerçeklikleri kuru kuruya aktar- maktan ziyade estetik bir düzlemde işlemeyi tercih eden yazınsal tutumuna işaret eden Turan, yazarın öykülerinden seçtiği örneklerle zenginleştirdiği yazısında ortaya koyduğu görüşleri de somutlaştırmış olur. Yazıda yer yer basım hataları dikkati çekse de bu durum yazının de- ğerine halel getirecek düzeyde değildir.

Kitabın bir sonraki yazısı “Şair ve Memnun Adam: Ahmet Kutsi Tecer”, Cumhuriyet devrinin tanınmış sanatçılarından biri olan Tecer’in şair ve aydın kimliğinin yazın dünya- sındaki yansımalarını içerir. Çok yönlü bir düşünsel atmosferde Tecer’in hayatına ve edebi kişiliğine işaret edilen yazıda Tecer, okura “edebiyatçı ve siyaset adamlığını siyasete ‘kurban’ etmeksizin sürdüren bir kuşağın sayılı insanlarından” (Turan, 201: 39) olarak takdim edilir. Şairin heceye kazandırdığı yeni açılımlara, memleket sevdasına, işlediği temalara, beslendiği kaynaklara yer verilen yazı, yer yer yazarın bilgi birikiminden kaynaklı bağlamsal sapma- lar içermektedir. “Niyazi Akıncıoğlu ve Şairin Edirnesi” adlı yazısında Turan, 1940 kuşağı şairlerinden Niyazi Akıncıoğlu’nun şiirleri üzerinden Edirne’nin tarihi dokusuna ışık tutar. Öğrencilik yıllarında şehrin havasını soluyan biri olarak yazarın şehre ilişkin izlenimlerini şairin şiirlerinden yer verdiği dizelerle okura aktarması, mekânın sanatsal bir atmosferde nasıl yaşatıldığını göstermesi bakımından kayda değerdir.

“Türkçenin Kristal Şairi Ceyhan Atuf Kansu”da okur, çok yönlü kişiliği ile dikkat çe- ken Kansu’nun edebi serüvenine tanık edilir. Şairin şiirlerinden yer verdiği dizelerle yazısını renklendiren Turan’ın yoğun bilgi birikimi burada da varlığını hissettirir. Yazıda yer yer dik- kati çeken bağlamsal kopukluklar bir kusurdan ziyade bu birikimin bir yansımasıdır.

“‘Türkiye Gibi Aydınlik ve Güzel...’ Bir Şair: Cahit Külebi”, Turan’ın katıldığı çeşitli etkinlikler dolayısıyla yakından tanıdığı isimlerden biri olan Cahit Külebi’nin yaşamına ve sanat anlayışına ilişkin bilgilere yer verdiği yazısıdır. Şairin bizzat kendi cümleleriyle oku- ra sunulması, yazıya bir güncellik kazandırmaktadır. “Modernleşmeyle Hesaplaşmak Ya Da İnci Aral’ın Kendi Gecesinde Yapıtı Üzerine Kısa Bir Değerlendirme”de modern Türk ede- biyatının öne çıkan yazarlarından biri olan İnci Aral’ın bilhassa kadın-erkek ilişkileri bağla- mında modernleşme ile hesaplaşan sanatsal tutumu açığa çıkartılır. Turan’ın bu hesaplaşmayı yazarın *Kendi Gecesinde* adlı yapıtının yanı sıra sanatsal serüveni içerisinde yer alan önceki yapıtları aracılığıyla da dillendirmesi yazıya bir derinlik katar.

Metin Turan, “Çoğalan Bir Yalnızlık Ya Da Bir Uğur Kaynar Portresi” adlı yazısında Cahit Külebi gibi yakından tanıdığı isimlerden biri olan Kaynar’ın şairliğine ilişkin görüşlerini ortaya koyar. Yazarın şahsen tanıdığı kişilerin sanatsal kimliklerine yer vermesi kitabı canlı ve güncel kılan bir unsurdur. “Bir Yalnızlık İmparatorluğunda Akan Sulara Karşı Yüzen Aydın: Talip Apaydın” Turan’ın Talip Apaydın vesilesiyle Köy Enstitülü yazarları da andığı bir yazıdır. Geniş kültürel birikimiyle Türk edebiyatının coğrafyasını olabildiğince genişlettiğini (Turan, 2019: 122) düşündüğü Köy enstitülerinin serüvenini ve edebiyata yaptıkları katkıyı özetleyen Turan, amcasının öğretmeni oluşuyla bizzat tanıdığı Talip Apaydın’ı çok yönlü kişiliği ile ele alarak onun Türk edebiyatındaki önemine işaret eder.

Aşk Bir Alışkanlığa Dönüştükçe Ya da Hicri İzgören’in Şiiri Üzerine Bir Deneme’de Turan, 1980 kuşağının önemli şairlerinden biri olan; ancak o dönem şiiri içerisinde çok da fark edilmediğini düşündüğü Hicri İzgören’in sanatsal kişiliğini gün yüzüne çıkarır. Turan’ın “Gelenek, Türk Şiiri ve DTCF’liler”de okurun dikkatini Türk şiirinin gelenekten beslenmesine çektiği görülür. Yazarın başlangıçtan günümüze Türk şiirinin panoramasını çizerek şiir geleneğinin zenginliğine işaret etmesi yoğun bilgi birikimini göstermektedir. Turan’a (2019) göre “Türk şiiri için bugün dünyanın en zengin şiir pratiklerinden birini oluşturmak kadar, en güçlü şiir dinamiğine sahip bir geleneğin temsilcisi olduğunu söylemek hiç de zor olmayacaktır” (s. 139). Turan, DTCF çatısı altındaki kimi şairlerin dizeleriyle sonlandığı yazısında kendi şiir dünyasının anahtarını da okura sunmuş olur.

“Göçün 50. Yılında Göçmenlik ve Edebiyat”, tematik bir bütünlük içerisinde göç ve göçmenliğin Türk edebiyatındaki görünümünün irdelendiği bir yazıdır. Göçün kültürel ve sanatsal yaşam üzerindeki akislerine yer veren Turan, göç olgusuna edebi bir perspektiften yaklaşarak bu olgunun yarattığı kültürel devinimden hareketle göç ve göçmenliğin yazın dünyasındaki tarihsel sürecine işaret eder. Ayrıca Turan’ın yazısında göç konusunun işlendiği eserlere yer verişyle adeta bir göç edebiyatı literatürü çizdiğini söylemek mümkündür. “Doğu ile Batı Arasında Zarif Bir Köprü: Türk ve Rus Edebiyatları”, Turan’ın St. Petersburg Devlet Üniversitesi ile KIBATEK’in ortaklaşa düzenlediği bir sempozyumda yaptığı açılış konuşması metnidir. Kültürler arasındaki etkileşime dayalı karşılaştırmalı bir edebiyat anlayışı çerçevesinde kaleme alınan yazıda Turan, Türk ve Rus edebiyatlarının örtüşen yanlarına işaret ederek iki edebiyatı birbirine bağlayan çeviri faaliyetine dikkat çeker.

Turan’ın Varlık dergisinin 85. yılı dolayısıyla 2018 yılı TÜYAP kitap fuarında yaptığı konuşma metni olan “85. Yılında Varlık Dergisi”, Türk edebiyatında gazetecilik ve dergicilik faaliyetinin tarihçesini okurla buluşturan altyapısıyla bu yayın organlarının modern Türk edebiyatının gelişimindeki katkısına ışık tutan ve Varlık dergisinin bu bağlamdaki önemine işaret eden bir yazıdır. “Edebiyatın Belleği Mitoloji ve Folklor Üzerine” adlı yazısında Turan, mitoloji ve folkloru edebiyatı besleyen iki damar olarak görüp bu iki kavramı edebiyatın belleği addeder. Metalaştırılmış bir edebiyata duyduğu tepkiyi dillendiren yazar, tekil bir söylemin egemen olduğu, buyurgan bir edebiyat anlayışı ile toplumsal hafızanın tanıklığının olası olamayacağını (Turan, 2019: 173) savunur. “Halk Kültürü, Popüler Kültür ve Türkiye”de Turan, bir önceki yazısında savunduğu tezini sürdürür ve bu bağlamda popüler kültürü eleştirerek toplumun hafızasını bünyesinde barındıran halk kültürünü yüceltir.

Yazılarında öznel yargılardan mümkün olduğunca kaçındığı anlaşılan Metin Turan, savunduğu görüşleri okura iletme noktasında başarılıdır. Yazarın ortaya attığı fikirleri literatürdeki görüşlerle desteklemesi bilimsel ölçütlere riayet ettiğinin göstergesidir. Sonuç olarak *Beyaz Güzel Bir Boşluk* modern Türk edebiyatına geniş bir perspektiften ışık tutan bir kitaptır. Renkli konu yelpazesi ve kitabın bütününe sinen kültürel birikimi ile Turan, okura ve araştırmacılara yeni ufuklar açan bir yazar olarak Türk edebiyatındaki yerini almıştır.